

- א. מותר להושיב מלמד תינוקות בחצר, על אף רעש המולת הילדים, ואין רשאים השכנים לעכב, שלא כשאר אומניות. (ושיטת הרשב"א (בתוס'), שאם יש כבר מלמד אחר, אפשר לעכב על המלמד הנוסף).
- מותר להושיב מלמד תינוקות נוסף, בסמוך למלמד הקטן, ואין כאן טענת 'פסקת לחיותי' – מפני 'קנאת סופרים תרבה חכמה'.
- ב. לא לפני שנתו הששית. (ובכחוש – משיהא בן שבע – יו"ד רמה, ח עפ"י כתובות ג.).
- (ובתוס' כתבו (על פי משנת 'בן חמש למקרא') שאם הילד בריא מאד – מכניסים אותו בגיל חמש. ויש שכתבו שכוונת המשנה באבות, כעבור חמש שנים שלמות – ע' תשב"ץ ח"ב סד).
- ג. יכהו מכה קלה, ואם עדיין אינו קורא – לא יסלקו, אלא ישב עם השאר וסופו לתת לב.
- ד. לפי פשוט דברי הגמרא נראה שמושיבין עשרים וחמשה תלמידים למלמד אחד. היו חמשים תלמידים – מושיבין שני מלמדים. היו ארבעים – מושיבין מסייע עם המלמד. (הרא"ש והטור פרשו שעד מ' אין צריך במסייע, אלא מ-מ' עד נ'. והרמב"ם והשו"ע פרשו שעד מ' צריך מסייע ומ-מ' מושיבין שני מלמדים. 'והולכין בזה אחר המלמד ואחר הנערים, ואם הם לומדים מעט או הרבה. והכל לפי הענין' – לשון הש"ך).
- אין שם עשרים וחמשה תלמידים – נחלקו הראשונים אם חייבים בני העיר להושיב שם מלמד.
- ה. נחלקו בדבר רבא ורב דימי מנהרדעא. והלכה כרב דימי, שמעבירין את הראשון וממנים את השני.
- ו. מחלוקת רבא ורב דימי מנהרדעא, והלכה כרב דימי, שיש להושיב את המדקדק ולא את זה הלומד יותר.
- ז. כן. שהרי הוא כמותרה ועומד.

דף כב

לח. מה דין עיכוב אדם שבא לפתוח עסק בקרבת מקום לעסק דומה הקיים כבר?

אם זה הבא לפתוח, אינו מבני העיר, היינו, שאינו משלם את מסי העיר הזאת – מעכבין עליו בני העיר שלא יפתח כאן עסק. ויוצאין מהכלל הזה הרוכלין המחזירין בעיירות שיש להם רשות, מתקנת עזרא. וכן התירו לאחרים הבאים ממקום אחר, למכור ביום השוק לאנשים הבאים ממקומות אחרים לסחורה. וכן התירו לסוחרים הבאים לגבות חובותיהם מאנשי העיר, שעד זמן שיגבו וילכו, מוכרים סחורתם בכדי שיעזר מחייתם ולא יותר.

אם הוא מבני העיר – אין מעכבין עליו בני העיר.

וכשבא לפתוח באותו מבוי שכבר יש שם עסק כזה לחברו, אם הוא מבני אותו מבוי – מחלוקת תנאים. ורב הונא אמר כרשב"ג, שיכול לכופו בטענת פסקת לחיותי. ורב הונא בריה דרב יהושע פסק כחכמים שאין יכולים לעכב. (וכן הלכה. ונחלקו הראשונים אם יש טענה לבני המבוי מצד טרדת הנכנסים והיוצאים במבוי). ואם זה שבא לפתוח הוא ממבוי אחר – הסתפק רהברד"י.

לט. א. האם מותר לבנות כותל סמוך לרשות חברו או צריך הרחקה?

ב. האם מותר לבנות כותל סמוך לכותלו של חברו?

א. משמע בגמרא שמותר לסמוך. (ואפילו לשיטת רבא שאסור לסמוך דבר המזיק הגם שאין שם עדיין נזיק). שאין זה הזק ממש, אלא מניעת 'דוושא' (דריכות רגל העוברים ושבים) לכותל חברו העתיד להבנות, ומשום זה לא הצריכוהו הרחקה. (עפ"י תוס'. וע"ע שטמ"ק).

ואולם אסור לסמוך כותל בסמוך לחלונות ביתו של חברו, משום הזק ראייה או האפלה. וכן אסור לבנות סמוך לכותל חברו, וכדלהלן.

ב. אסור לבנות כותל בסמוך לכותל חברו, משום מניעת 'דוושא' המחזקת את כותלו של חברו, ומרחיק ד' אמות ובונה. (וי"א: דוקא בב' כתלים צריך הרחקה - ע' בפוסקים קנה, יב). ודוקא בכותל גינה (או בית. תוס' וש"פ), או אף בחצר בעיר חדשה, שהכותל צריך חיזוק, אך לא בכותל חצר בעיר ישנה. ואם הכותל אינו מקביל אלא בא מן הצד, אין לחוש למניעת דוושא, ומותר.

ואולם, בסמוך לחלונות אסור אף בבונה מן הצד - משום שמאפיל עליו. ומרחיק טפח, כמלא רוחב חלון. ואם בונה שני כתלים משני צדי החלון - צריך שיהא ביניהם ד' אמות, שלא יאפיל על חלונו של זה. וכן אסור לסמוך כותל בתוך ד' אמות למעויבת חברו, משום צורך העמדת סולם לתיקון המעויבה. (ונחלקו ראשונים אם מדובר כשנתן לו מתחילה זכות זו, או אף ללא קנין מיוחד על זה).

דף כג

מ. א. האם יש חזקה על זכות שימוש של דברים המזיקים לאחר?

ב. הלוקח או היורש מאדם שהחזיק בזכות שימוש מסוימת, שיש בה להביא נזק או הפסד לאחרים - מה דינו?

א. אמרו בגמרא שאין חזקה לנזיקין, ודוקא בכגון עשן (הכבשן. תוס') או בית הכסא (גלוי. תוס') - נזקים שאין הדעת סובלתם. ולא דוקא אצל כל אדם, אלא גם כשידוע שהניזק אסטניס ולגביו גם סבל קטן הרי הוא כאותם נזקים חמורים - אין זו חזקה.

(ושיטת ר"ת שאפילו אם עשו קנין על זכות זו - הרי זה קנין בטעות. וכמה ראשונים חולקים).

ב. בכל הנזקים שמועילה בהם חזקה, (שאינם כ'קוטרא ובית הכסא'), אם מוכיח הקונה / היורש, שהבעלים הקודמים הוחזקו בדבר, (ונחלקו הראשונים על משך זמן החזקה), גם אם אינו יודע לטעון אם קנה זכות זו, או שמחלו לו וכו' - הרי בית דין פותחים פה לאלם וטוענים עבורו. ובין בדבר שיש בו נזק ליחיד, בין בנזק לרבים - כל שהחזיקו הבעלים הקודמים - הרי הוא בחזקתו.

מא. ניפול הנמצא (ואין בו סימן לדעת של מי הוא) - מה דינו?

אם הוא מדדה, שאינו מתרחק משובכו יותר מחמשים אמה - אם נמצא בתוך נ' אמה לשובך - הרי הוא של בעל השובך. ובשביל של כרמים, מרחיק יותר, כל שעדיין רואה את שובכו. נמצא בין שני שובכות - הרי הוא של בעל השובך המרובה ביונים. אפילו אם השובך השני קרוב יותר (ואפילו קורבא דמוכת. תוס') - לשיטת ר' חנינא ש'רוב וקרוב - הלך אחר הרוב' (ור' זירא נחלק על ר' חנינא, ולדעתו יש לילך אחר הקרוב (בקורבא דמוכת. תוס') ולא אחר הרוב). ואם שניהם שוים - לבעל השובך הקרוב. מחצה על מחצה - יחלוקו.

אם הוא יודע לעוף או להרחיק נדוד - הרי הוא של מוצאו. ואם אין באזור הקרוב (בתוך שלשים ריס) אלא שובך אחד בלבד, והשובכים האחרים רחוקים מרחק רב, שאינו יכול להגיע ממנו - מחזיר לבעל השובך, שאין לנו לתלות שנפל מעוברי דרכים, כל שאפשר לתלות שהגיע מן השובך. (עפ"י תוס'). ואם יש שני שובכים בתוך ל' ריס - הרי הוא של השובך המרובה ביונים, הגם שנמצא קרוב יותר לשובך השני - לר' חנינא. (עפ"י תוס'). ואם אותו שובך הוא של נכרים או הפקר - הרי הוא של מוצאו.

דפים כג - כד

מב. רוב וקרוב - מה עדיף?